

Anna Dosoudilová: Kánon zelené literatury? Co, jak a proč čtou „pestří a zelení“

(posudek vedoucího práce)

Diplomová práce Anny Dosoudilové se věnuje produktivní a dnes i vítané a oblíbené problematice „používání“ literatury k jiným účelům než někdejší Jakobsonovo zadání studia literárnosti. Zkoumání toho, co a jak čtou dnešní čeští čtenáři, kteří hledají alternativní životní styl, zároveň vstupuje do problematiky výzkumu čtenářství a způsobů čtení. Do českého literárněvědného prostředí pak vnáší i povědomí o přístupech ekokritické analýzy, která se prosazuje jako jedna z mnoha alternativ v rámci soudobé dominance kulturních studií.

Východiskem práce je sociologický dotazník, který nabídl diplomantce odpovědi 136 respondentů s alternativním životním stylem, kteří – s vysvětlením důvodů – jsou v práci označováni jako „pestří a zelení“. Cílem práce však není sociologická analýza čtenářství, ale interpretace děl, která se ukázala jako stěžejní a mohou se tedy jevit jako kánon zelené literatury.

Jako přínosná se mi jeví analýza funkcí připisovaných dílům, která obsadila centrální, a tudíž i kanonickou pozici. Anna Dosoudilová z odpovědí, tematizujících motivaci výběru a způsoby čtení těchto děl, vyvozuje funkci mýtotvornou, návodnou a advokační. Celá analýza nabízí dobře zvládnutý výkladový materiál užívání literatury v performativním slova smyslu, tedy z hlediska jejího užití pro vysvětlení motivace volby určitého, v daném případě alternativního životního stylu.

Z hlediska literárněvědného je jádrem práce analýza „jádřince“, tedy ekokritické čtení tří děl, která obsadila centrální pozici v rámci kánonu. Právě specifičnost ekokritického čtení umožňuje komparaci děl vzdálených z hlediska prostorových i kulturních kontextů, v nichž původně vznikla a prvotně působila. Za užitečné v tomto ohledu spatřuji i nastínění obecných principů ekokritického čtení, které u nás ještě není příliš zdomácněným přístupem. Takto nastíněné východisko pak ozřejmuje, proč se výklad děl věnuje především antropocentrickému kritériu, tedy poměrování důrazu kladeného na člověka ve způsobech jeho vztahování k dalším činitelům přírodního světa, především ke zvířatům a dalším prvkům živé i neživé přírody. Toto přiznaně ideologické čtení otevírá prostor chápání díla jakožto nádoby na určité poselství; malá pozornost se naopak věnuje poetice a způsobům vnitřní výstavby těchto děl. S oporou v ekologicky zaměřené odborné literatuře (Librová, Kohák) jsou z daných děl vyvozovány zobecněné závěry, ale jako funkční se mi jeví i vzájemné srovnávání těchto děl. V celé této kapitole lze jen litovat, že nezbylo víc času a prostoru na zohlednění širšího spektra děl, které by „jádřinec“ ještě výrazněji dynamizovaly a ukázaly mnohem větší polyfonickou škálu. Závěry vyvozené z celku práce se mi jeví jako podnětné a relevantní.

Práce jako celek se mi jeví jako zcela původní a jedinečná. Prokazuje schopnosti autorky vydat se dosud neprozkoumanou cestou a na této cestě najít řadu přínosných výkladových postřehů a závěrů. Proto práci **doporučuji k obhajobě**.

V Praze dne 9. 9. 2013

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.